

ИНФЛЯЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШИШ ВА УНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЙЎЛЛАРИ

Муродова Дилноза Чориевна -
Тошкент молия институтининг
докторанти, PhD

doi.org/10.55439/ECED/vol24_iss3/a18

Аннотация. Ҳозирги даврда инфляция муаммоси иқтисодчи олимларнинг қайд этишича, ривожланмаган ёки ривожланаётган мамлакатлар ҳамда иқтисодиёти тараққий топган мамлакатлар ҳукуматларининг ҳам асосий диққат-эътиборида турган умумиқтисодий ҳолат ҳисобланади. Мақолада инфляцияга қарши курашиш ва уни бартараф этиш билан боғлиқ бўлган долзарб муаммолар аниқланган ва уларни ҳал қилишга қаратилган илмий таклифлар ишлаб чиқилган.

Калим сўзлар: марказий банк, инфляция, пул-кредит сиёсати, тўлов тизими, бюджет сиёсати, экспорт, инфляцион таргетлаш, реал курси, номинал курси.

БОРЬБА С ИНФЛЯЦИЕЙ И СПОСОБЫ ЕЁ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ

Муродова Дилноза Чориевна -
Ташкентского финансового института PhD, докторант

Аннотация. По мнению экономистов, проблема инфляции в текущий период является общеэкономическим состоянием, которое находится в центре внимания правительств слаборазвитых или развивающихся стран, а также стран с развитой экономикой. В статье обозначены актуальные проблемы, связанные с борьбой с инфляцией и ее устранением, и разработаны научные предложения, направленные на их решение.

Ключевые слова: Центральный банк, инфляция, денежно-кредитная политика, платежная система, бюджетная политика, экспорт, инфляционное таргетирование, реальный обменный курс, номинальный обменный курс.

FIGHTING INFLATION AND WAYS TO PREVENT IT

Murodova Dilnoza Chorievna -
Tashkent institute of finance
PhD(in economics), doctoral student

Abstract. According to economists, the problem of inflation in the current period is a general economic condition that is in the focus of attention of governments of underdeveloped or developing countries, as well as countries with developed economies.

The article outlines the actual problems associated with the fight against inflation and its elimination, and developed scientific proposals aimed at solving them.

Key words: Central bank, inflation, monetary policy, payment system, fiscal policy, exports, inflation targeting, real exchange rate, nominal exchange rate.

Кириш. Юртимизда инфляцияга қарши курашиш ва уни бартараф этиш долзарб масалалардан бири ҳисобланади. 2020-2025 йилларга мўлжалланган Ўзбекистон Республикасининг банк тизимини ислоҳ қилиш стратегиясида жаҳон тажрибасини пухта ўрганиб, халқаро экспертларни жалб этган ҳолда, монетар сиёсатни такомиллаштириш ва нарх-наво барқарорлигини таъминлаш концепциясини ишлаб чиқиш зарурлиги белгиланган [1].

Айни вақтда республикада инфляция билан боғлиқ бўлган бир қатор долзарб муаммолар мавжуд. Хусусан, нархларнинг эркинлаштирилиши ва унинг давоми бўлган маълум нархларнинг мувофиқлаштирилиши инфляция суръатларини тезлаштиради. Шунга мос равишда, товар ва меҳнат бозорларининг мослашувчан эмаслиги ва нархлар индексацияси, қоидага

кўра, ўтиш иқтисодиётидаги мамлакатларда инфляциянинг ошишига олиб келиши шулар жумласидандир.

Мавзуга оид адабиётлар шарҳи. Инфляция латинча “inflatio” сўздан олинган бўлиб, “шиш”, “бўртиш”, “кўпчиш” деган маънони англатади [2].

К.Р.Макконнелл, С.Брю ва К.Еклунд инфляцияни иқтисодиётда баҳоларнинг ўртача кўтарилиши [3] деб таъриф беришса, П.Хейни эса пулнинг сотиб олиш қобилиятининг пасайиши ёки қийматининг йўқолиши эканлигини таъкидлайди [4].

Мамлакатимиз иқтисодчи олимларидан, профессор Ш.Абдуллаева инфляциянинг иқтисодий моҳиятига: “Инфляция сўзининг иқтисодий моҳияти муомалада мавжуд бўлган товарлар ва уларнинг баҳосига нисбатан кўп пул

чиқариш деган маънони англатади”, – дея таъриф беради [5].

П.Грауд ва М.Полан томонидан амалга оширилган ва инфляцияга бағишланган жиддий илмий тадқиқотлардан бири бўлиб, ушбу илмий иш 165 мамлакатни ва 1969-1999 йилларни қамраб олади [6]. Мазкур тадқиқот муаллифлари инфляциянинг миқдорийлик назарияси қоидаларидан бири бўлган – “пулларнинг ўсиш суръати ва инфляция даражаси ўртасида тўғри мутаносиблик мавжуд” деган қоида тўғри ва статистик маълумотларда тасдиқланади, деган хулосага келдилар [6].

П.Грауд ва М.Полан томонидан инфляция даражасини уч қисмга ажратган ҳолда – паст, оқилона ва юқори даражаларга ажратган ҳолда, пуллар таклифи ва инфляция суръатлари ўртасидаги боғлиқликни, корреляцион таҳлил натижаларига таянилган ҳолда, асослаб берилганлиги инфляция ва миллий валютанинг номинал алмашув курси ўртасидаги боғлиқлик масаласига ойдинлик киритади.

Л.Катао ва М.Терронзанинг илмий ишида инфляциянинг юқори суръатларда ўсиши, одатда, давлат бюджети дефицитини молиялаштириш билан боғлиқ. Бюджет сиёсати ва инфляция ўртасидаги боғлиқлик масаласи чуқур тадқиқ қилинган [7].

Мазкур тадқиқотнинг жиддийлиги шундаки, Л.Катао ва М.Терронза 107 мамлакат бўйича 1960 йилдан 2001 йилгача бўлган даврда инфляция ва бюджет дефицити ўртасидаги боғлиқлик масаласини тадқиқ қилганлар ва бу борада мавжуд бўлган тенденцияларни баҳолаш имконини берадиган муҳим хулосаларни шакллантирганлар.

Ана шундай хулосалардан бири, инфляция даражаси юқори бўлган мамлакатларда давлат бюджети дефицитининг қисқариш суръати билан инфляция даражаси ўртасида бевосита боғлиқлик мавжуд, деган хулоса ҳисобланади. Ушбу хулоса аниқ ҳисоб-китобларга асосланган: инфляциянинг ўртача йиллик даражаси 50 фоизга яқин бўлган мамлакатларда давлат бюджети дефицитининг ЯИМдаги салмоғи 1 фоизли пунктга қисқариши инфляциянинг 8,75 фоизли пунктга пасайишига олиб келади. Бунда давлат бюджети дефицити ва инфляция ўртасидаги сезиларли статистик боғлиқлик нафақат юқори инфляция шароитида, балки оқилона инфляция шароитида ҳам кузатилди. Шунини алоҳида таъкидлаш жоизки, ривожланган sanoat мамлакатларида ва инфляция даражаси жуда паст бўлган мамлакатларда давлат бюджети дефицити ва инфляция ўртасидаги сезиларли боғлиқлик тадқиқот жараёнида кузатилмаган. Бу эса Л.Катао ва М.Терронзанинг фикрига кўра, қуйидаги омиллар билан изоҳланади:

- ҳукуматга нисбатан ишончнинг юқори эканлиги;
- марказий банклар мустақиллигининг институционал жиҳатдан ҳимояланганлиги;
- молия тизимининг ривожланганлиги.

Г.Хесс ва Ч.Морриснинг фикрига кўра, баҳоларнинг сезиларсиз даражадаги ўсиши ҳам иқтисодий ўсишга салбий таъсир кўрсатади [8]. Уларнинг фикрига кўра, баҳоларнинг унчалик сезиларли даражада бўлмаган ўсиши ҳам инфляция динамикасидаги ноаниқликни кучайтиради. Бу эса ўз навбатида, тижорат банклари кредитлари фоиз ставкасининг ўсишига олиб келади. Чунки кредитларнинг фоиз ставкаси ўзида нафақат кутилаётган инфляцияни, балки риск учун кўшимча устамани ҳам акс эттиради. Натижада мамлакатдаги иқтисодий фаолликка ва аҳолининг турмуш даражасига нисбатан кучли салбий таъсир юзага келади.

Проф. М.Пивоварованинг фикрига кўра, инфляциянинг унча юқори бўлмаган даражаси иқтисодий ўсишни рағбатлантиради, бундай шароитда антиинфляцион сиёсатни амалга ошириш ишсизликнинг ўсишига, иқтисодиётнинг пасайишига олиб келади [9]. Бундай шароитда, одатда, пуллар таклифи устидан қаттиқ назорат ўрнатилади.

Кҳан М.Сенҳаджи ХВФ экспертларининг хулосасига кўра, ривожланган давлатларда инфляция йиллик даражасининг 3 фоиздан ошиши иқтисодий ўсиш суръатларининг сезиларли даражада секинлашишига олиб келади [10].

Базавий инфляцияга бағишланган илмий тадқиқот ишлари мажмуида Г.Бровер ва Н.Эриксон томонидан инфляциянинг номонетар омилларини тадқиқ қилишга бағишланган илмий изланиш ўзига хос ўрин тутди. Ушбу олимлар мазкур соҳада олиб борган тадқиқотларининг натижаларига асосланган ҳолда, инфляциянинг харажатли моделини (markup theory of inflation) яратдилар [11]. Мазкур моделда инфляциянинг узок муддатли динамикаси тадқиқ қилинади ва чиқим инфляциясининг асосий омиллари сифатида қуйидагилар эътироф этилган: а) иш ҳақи; б) коммунал хизматлар тарифлари; в) импорт қилинган хомашё ва бутловчи қисмларнинг баҳолари.

Иқтисодий адабиётларда базавий инфляцияга бағишланган кўплаб илмий изланишлар мавжуд бўлса-да, инфляциянинг базавий даражаси хусусида яқдил хулоса мавжуд эмас. Шундай бўлса-да, кўпчилик иқтисодчи олимлар томонидан базавий инфляция инфляцион жараённинг узок муддатли тенденциялари сифатида эътироф этилган [12].

Базавий инфляция даражасини аниқлаш, биринчидан, Марказий банк пул-кредит сиёсати

доирасида тартибга солиш имконига эга бўлмаган номонетар инфляцион омилларнинг умумий инфляция даражасига таъсирини баҳолаш имконини беради; иккинчидан, қисқа муддатли даврий оралиқларда кучли ўзгарувчанлик хусусиятига эга бўлган истеъмол товарлари баҳоларининг ўзгариши таъсир этмайдиган инфляция жараёнининг ривожланиш тенденцияларини аниқлаш имконини беради; учинчидан, пул массасининг ўсиши ва инфляция суръатлари ўртасидаги боғлиқликнинг ўзгариш сабабларини аниқлаш имконини беради. Айрим даврий оралиқларда пул массасининг ўсиши ва инфляция суръатлари ўртасида тўғри мутаносиблик кузатиш мумкин. Бу эса инфляцияни жиловлаш тактикаси ва стратегиясига Марказий банк томонидан жиддий ўзгартиришлар киритишни тақозо этади [13].

Тадқиқот методологияси. Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисидаги қонунга (2019 й.) мувофиқ, Марказий банк пул-кредит сиёсатининг стратегик мақсадлари бўлиб, инфляцияга қарши курашиш, мамлакат банк тизими ва тўлов тизимларининг барқарорлигини таъминлаш бўлгани ҳолда, инфляциянинг мақсадли кўрсаткичи ва пул массасининг ўсиш суръати пул-кредит сиёсатининг тактик мақсадлари ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикасида Марказий банк тижорат банклари фаолиятини тартибга солувчи ва назорат қилувчи расмий орган ҳисобланади.

Илмий тадқиқотни бажаришда статистик гуруҳлаш, индукция ва дедукция, эксперт баҳолаш, қиёсий ва трендли таҳлил усулларидан фойдаланилди.

Илмий мақолани ёзишда Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг статистик маълумотларидан, халқаро экспертларнинг илмий тадқиқот маълумотларидан фойдаланилди.

Таҳлиллар ва натижалар. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг пул-кредит сиёсати асосий вазифаларидан бири ҳам инфляция суръатларини пасайтиришдан иборат. Пул-кредит сиёсати макроиқтисодий сиёсатнинг бир қисми бўлиб, марказий банklar томонидан ялпи пул таклифи ва фоиз ставкаларини бошқариш воситасида инфляциянинг паст барқарор даражада бўлишини таъминлаш ҳамда миллий валютага бўлган ишончни мустаҳкамлаш орқали барқарор иқтисодий ўсишни рағбатлантириш мақсадида амалга ошириладиган сиёсатдир.

Юқорида қайд этилган масалалар тўла ҳал қилинса, Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг монетар сиёсатини янада такомиллаштириш, демакки, натижада банк тизимини янада ривожлантириш мумкин. Бу, ўз навбати-

да, иқтисодий ўсиш суръатларини ошириши ва натижада аҳолининг турмуш даражасини янада ошириши мумкин.

Инфляцияни келтириб чиқарувчи биринчи сабаб мамлакатда бозор механизмларининг тўлиқ жорий этилмалиги, давлатнинг бюджет даромадлари ва харажатлари устидан монополь тартибини жорий этиши ҳисобланади. Бунда давлат бюджетининг даромадларидан ортиқча бўлган харажатлар, яъни бюджет тақчиллиги муомалага қўшимча пуллар чиқариш йўли билан қопланади. Бюджет тақчиллигини қоплаш учун муомалага чиқарилган пуллар товар-моддий бойликлари билан таъминланмаганлиги оқибатида мамлакатда инфляция даражасининг ортишига олиб келади.

Иккинчи сабаби асосиз равишда иш ҳақи ва бошқа тўловларнинг оширилиши, ушбу тўловлар давлат бюджети харажатлари таркибида кўзда тутилмаган бўлса, муомалага қўшимча эмиссия ҳисобига амалга оширилади. Бунинг натижасида иқтисодиётда товарлар ва хизматларнинг баҳоси ошади ва инфляция даражаси ортиб боради.

Учинчи сабаби мамлакатда ишлаб чиқарилаётган товарларнинг экспорт қилиш даражасининг пастлиги ва импорт даражасининг юқорилиги билан ифодланади. Мамлакатга кириб келаётган импорт товарлар ҳисобига хорижий валюталарнинг четга оқиб кетиши юз беради, натижада мамлакатда ишлаб чиқарилаётган товарлар нафақат ташқи эҳтиёжларни, балки ички эҳтиёжларни қондиришга ҳам хизмат қилмай қўяди. Бунинг оқибатида миллий валютанинг сотиб олиш қобилияти тобора салбийлашиб, инфляция даражаси ортиб боради.

Мамлакатимиз иқтисодиёти ривожланишининг янги босқичида амалга оширилаётган таркибий ислохотлар доирасида Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг мақсад ва вазифалари, институционал тузилиши тубдан қайта кўриб чиқилди. Пул-кредит сиёсати мантиқан янги тамойиллар асосида юритиладиган бўлди. Хусусан, мамлакатда ички нархлар барқарорлигини таъминлаш вазифаси Марказий банк фаолиятининг устувор мақсади сифатида белгиланди.

Бугунги кунда 40 дан ортиқ ривожланаётган ва ривожланган давлатлар инфляцияни таргетлаш режимига ўтган.

Хусусан, Россия, Қозоғистон, Қирғизистон, Арманистон, Украина сингари давлатлар ҳам. Ўзбекистон ҳам инфляцион таргетлаш режимига ўтишда бир қанча ҳуқуқий асосларни яратди: 2017 йил 13 сентябрдаги ПҚ-3272-сонли “Пул-кредит сиёсатини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорига мувофиқ; 2017-2021 йилларда пул-кредит сиёсатини

янада такомиллаштириш ҳамда инфляциявий таргетлаш режимига босқичма-босқич ўтиш чора-тадбирлари комплекси; 2019 йил 18 ноябрдаги “Инфляцион таргетлаш режимига босқичма-босқич ўтиш орқали пул-кредит сиёсатини такомиллаштириш тўғрисида”ги фармон; 2019 йил 11 ноябрдаги “Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида”ги қонун.

Пул-кредит сиёсатининг 2023 йил ва 2024-2025 йиллар даврига мўлжалланган асосий йўналишларида:

- ўрта муддатли истиқболда пул-кредит соҳасида амалга ошириладиган тадбирлар, ташқи ва ички иқтисодий шароитлар ўзгаришларига Марказий банкнинг муносабати ва жавоб

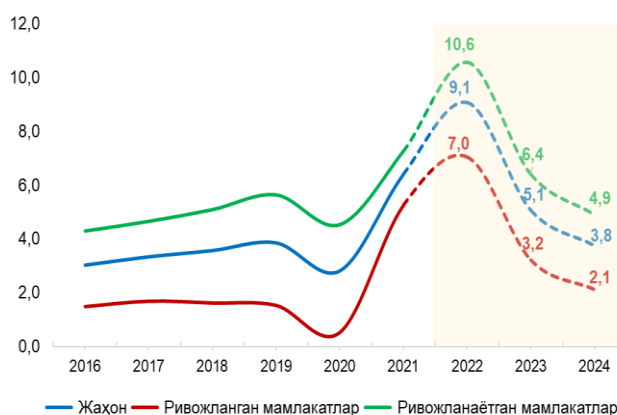
чоралари, пул-кредит сиёсатини юритишдаги ёндашувлар акс эттирилган;

- келгуси йилларда ҳам пул-кредит сиёсатини амалга оширишда асосий эътибор, иқтисодиётда нархлар барқарорлигини таъминлаш ва инфляция даражасини 5 фоизлик таргет даражасига қадар пасайтириш мақсадларига қаратилган;

- Марказий банк томонидан ўрта муддатли макроиқтисодий прогнозлар 2 та сценарий асосида ишлаб чиқилди. Ташқи ва ички шароитлардаги, иқтисодий жараёнларнинг кечишидаги ва ислохотларнинг амалга оширилиши бўйича кутилмалардаги фарқлар асосий мезонлар этиб, белгилаб олинди.

Инфляция драйверлари

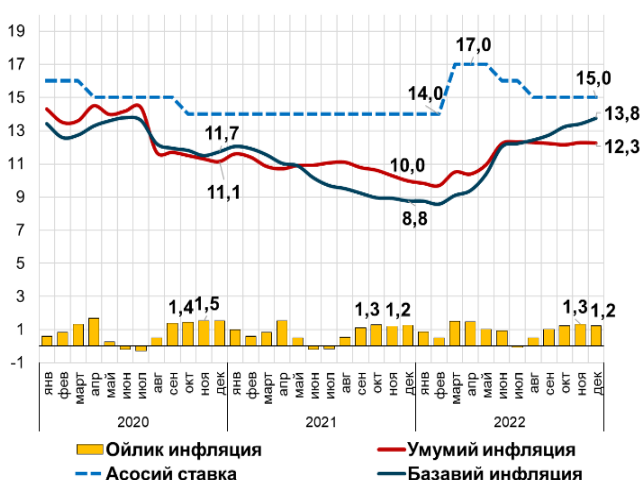

Глобал инфляция прогнози

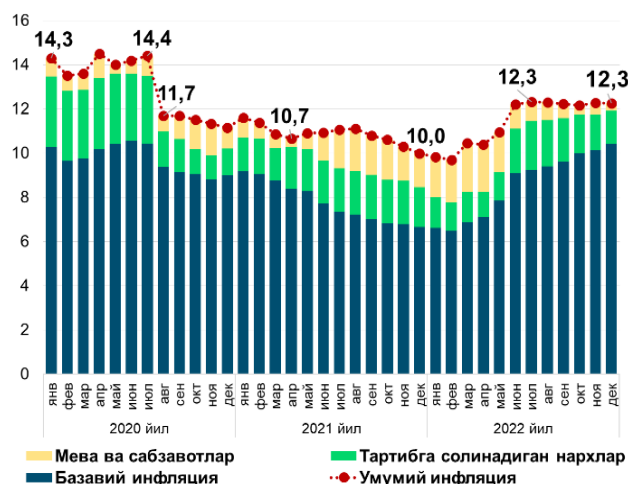
1-расм. Глобал инфляция жараёнлари [14]

Халқаро Валюта Жамғармасининг прогнозларига кўра, глобал инфляция кутилганидан кўпроқ вақт давомида юқориликча сақланиб қолиши, аксарият давлатларда мақсадли кўр-

саткичларга 2024 йилнинг охирларида келиниши кутилмоқда. Мамлакатимизда 2022 йилнинг декабрь ойида умумий инфляция 12,3 фоизни ташкил этди.

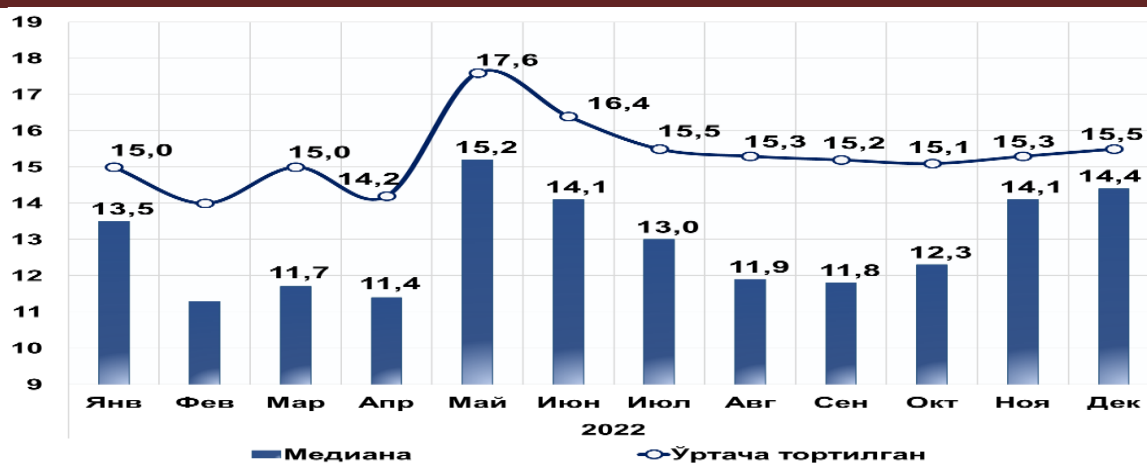
2-расм. Инфляция ва базавий инфляция динамикаси (фоизда) [15]

Базавий инфляция эса 13,8 фоизгача тезлашди. Базавий инфляциянинг умумий инфля-

цияга оширувчи ҳиссаси 10,4 фоиз бандгача ошди (йил бошида 6,6 фоиз банд).

BANK ISHI

3-расм. Аҳолининг инфляцион кутилмалари (2022 йил, фоизда) [16]

Декабрь ойида аҳолининг келгуси 12 ой бўлиб, медиана қиймати 14,4 фоизгача тезу- учун инфляцион кутилмалари 15,5 фоизга тенг лашди.

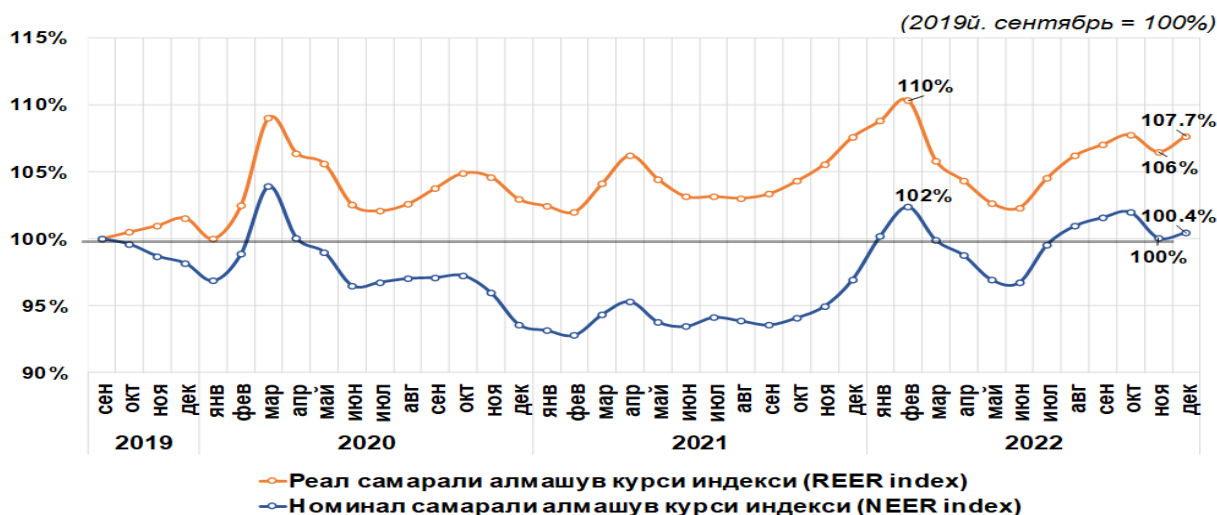
1-жадвал

Аҳолининг инфляцион кутилмалари (респондентларнинг улуши, фоизда) [17]

Омиллар	Январь	Февраль	Март	Апрел	Май	Июнь	Июль	Август	Сентябрь	Октябрь	Ноябрь	Декабрь
Валюта курсининг ўзгариши	37	49	54	43	26	25	33	35	42	44	51	49
Ёқилғи ва энергия ресурслари нархининг қимматлашиши	25	20	18	23	27	27	36	34	27	30	38	40
Нархларнинг сунъий оширилиши	35	30	37	34	37	41	43	37	31	34	35	36
Иш ҳақи ва нафақаларнинг ошиши	31	28	23	22	39	34	29	31	28	27	28	35
Асосий озиқ-овқат маҳсулотларининг қимматлашиши	41	43	49	53	55	56	55	48	42	49	37	27
Турар жой ва ижара тўловларининг ошиши	15	14	11	14	11	11	12	15	18	22	22	20
Супермаркет ва бозорларда нархлар ўртасидаги фарқнинг юқорилиги	10	11	11	14	14	14	14	11	11	11	11	11

Келгуси даврда нархларга оширувчи босим кўрсатиши мумкин бўлган асосий омиллар сифатида валюта курсидаги ўзгаришлар ҳамда

ёқилғи ва энергия ресурслари нархининг қимматлашиши таъкидланган.

4-расм. Реал ва номинал самарали алмашув курси [18]

Реал самарали алмашув курси базавий даврга нисбатан 7,7 фоизга ва номинал самарали алмашув курси 0,4 фоизга мустақамланди. Сўнгги чоракдаги мустақамланиш асосий савдо ҳамкорларида миллий валюта курсининг АҚШ долларига нисбатан қадрсизланиши ва мамлакатимиздаги инфляция даражаси динамикаси билан боғлиқ бўлди.

Хулоса ва тақлифлар. Хулоса қилиб шуни айтиб ўтиш мумкинки, жаҳон амалиётидаги иқтисодчи олимлар томонидан амалга оширилган ва инфляцияга бағишланган илмий фаолиятнинг натижалари шуни кўрсатмоқдаки:

– тараққий этган давлатларда, хусусан, ривожланган молия бозорларига эга бўлган ва хукуматга ишонч даражаси юқори бўлган мамлакатларда паст инфляция шароитида пулнинг айланиш тезлигининг ўзгариши ташқи омиллар таъсирида юз беради;

– халқаро тажриба кўрсатадики, марказий банклар мустақиллик даражасининг юқори эканлиги ва пул агрегатларини мониторинг қилиш тизимининг ривожланганлиги пуллар таклифи ҳажмини назорат қилиш имконини беради. Шунинг учун пуллар таклифининг ўсиши пулларга бўлган талабнинг ўсишига нисбатан ўзига хос реакция ҳисобланади ва баҳоларнинг ўсишига олиб келмайди;

– халқаро тажриба ва таҳлиллар шуни кўрсатадики, инфляциянинг юқори суръатларда ўсиши, одатда, давлат бюджети дефицитини молиялаштириш билан боғлиқ.

Мамлакатимизда инфляцияга қарши амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотлардан фарқли ўлароқ, республикаимизда инфляцияни юзага келтирувчи асосий омиллар сифатида куйидагиларни кўрсатиш мумкин:

– Ўзбекистон Республикасида бюджет ташкилотлари ходимлари иш ҳақининг узлуксиз ўсиши билан истеъмол товарлари баҳоларининг ўсиши ўртасида бевосита боғлиқлик мавжуд;

– мамлакатимизда талаб инфляциясининг кучайиши натижасида ЯИМ дефляторининг юқори даражаси сақланиб қолмоқда;

– мамлакатимизда ҳам табиий монополиялар маҳсулотлари ва хизматлари баҳоларининг ўсиш суръатларига эга эканлиги инфляцион жараёнларнинг юзага келишида муҳим ўрин тутмоқда;

– амалга оширилаётган кенг кўламли чора-тадбирларга қарамасдан, республикаимизда монетар сиёсатни такомиллаштириш билан боғлиқ бўлган муаммоларнинг мавжудлиги.

Мамлакатимизда инфляцияга қарши кураш сиёсатининг ўзига хос хусусиятларини такомиллаштиришга қаратилган қуйидаги илмий тақлифлар ва амалий тавсияларни ишлаб чиқдик:

1. Ўзбекистонда инфляцион таргетлашни тўлақонли жорий қилиш йўли билан инфляциянинг нисбатан паст ва барқарор даражасини таъминлаш мумкин.

2. Ўзбекистон Республикасида бюджет ташкилотлари ходимлари иш ҳақининг ўсиши билан истеъмол товарлари баҳоларининг ўсиши ўртасидаги бевосита боғлиқликни бартараф этиш лозим.

3. Табиий монополиялар маҳсулотлари ва хизматлари баҳоларининг ўсиш суръатларига эга эканлиги инфляцион жараёнларнинг юзага келишида муҳим ўрин тутаётганлигини инобатга олиш лозим.

Манба ва фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 12 майдаги ПФ-5992-сонли “Ўзбекистон Республикасининг банк тизимини ислоҳ қилиш стратегияси тўғрисида”ги фармони. // Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 13.05.2020 й., 06/20/5992/0581-сон.
2. Омонов А.А., Қоралиев Т.М. Пул ва банклар. – Т.: Иқтисод-молия, 2019. – 448 б.
3. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. В. 2 т. Пер. с англ. Т. I. – М.: Республика, 1992. С. 163.
4. Хейне П. Экономической образ мышления. – М., 1991. С. 484.
5. Абдуллаева Ш.З. Пул, кредит ва банклар. – Т.: Иқтисод-молия, 2007. – 71 б.
6. Graude P., Polan M. Is Inflation Always and Everywhere a Monetary Phenomenon? Discussion Paper. № 2841 CEPR. 2001. June. P. 26-29.
7. Catao L., Terrones M. Fiscal Deficits and Inflation. // Working Paper. 65. IMF. P. 63-67.
8. Hess G., Morris C. The Long-Ruh Costs of Moderate Inflation. // Federal Reserve Bank of Kansas City Economic Review. 1996. Second Quarter. P. 71-88.
9. Пивоварова М.А. Международная научно-практическая конференция: “Инфляция и экономический рост: теория и практика”. // Деньги и кредит. – М., 2006. № 7. С. 60.
10. Khan M. Senhadji. Thershild Effects in the Relatioinshop between Inflation and Growth. // IMF Staff Papers. 2001. Vol. 48. P. 1-21.
11. Brouwer G. de, Evcsson N.R. Modeling Inflation in Australia. Journal of Business and Economic Statistics. 1998. Vol. 16. P. 24-29.
12. Hogan S., Johnson M., Lafleche T. Core Inflation. // Bank of Canada Technical Report, 2001. № 89. О.Хмыз. Базовая инфляция и ее измерение (зарубежный опыт). // – М.: Экономист, 2007. № 7. С. 65-77.
13. Бобакулов Т.И., Абдуллаев У.А., Шомуродов Р.Т. Монетар сиёсат. – Т.: Иқтисод-молия, 2019. 95-102-б.
14. ХВЖ, Жаҳон иқтисодиёти ривожланиш истиқболлари, октябрь, 2022.
15. Cbu.uz – Ўзбекистон Республикаси Марказий банки расмий сайти.